

CARTIER Rotonda

Vasile Ernu este născut în URSS în 1971. Este absolvent al Facultății de Filosofie (Universitatea *Al.I. Cuza*, Iași, 1996) și al masterului de Filosofie (Universitatea *Babeș-Bolyai*, Cluj, 1997). A fost redactor fondator al revistei *Philosophy & Stuff* și redactor asociat al revistei *Idea artă+societate*. A activat în cadrul fundațiilor *Idea* și *Tranzit* și al editurilor *Idea* și *Polirom*. În ultimii ani a ținut rubrici de opinie în *România liberă*, *HotNews*, *Timpul* și *Adevărul*, precum și rubrici permanente la revistele *Noua Literatură*, *Suplimentul de cultură* și *Observator cultural*. Este unul dintre fondatorii și coordonatorii proiectului www.criticatac.ro

A debutat cu volumul *Născut în URSS* (Polirom, 2006, ediția a II-a în 2007, ediția a III-a în 2010, ediția a IV-a în 2013), care apare în anul 2007 și la editura *Ad Marginem* din Rusia, în 2009 la editura *KX – Critique & Humanism* din Bulgaria, în 2010 la editura *Akal* din Spania și la editura *Hacca* din Italia, iar în 2011 la editura *L'Harmattan* din Ungaria și la editura *Sulakauri* din Georgia. Cartea este în curs de apariție la editura *Claruscuro* din Polonia și la editura *Laguna* din Serbia. Cartea a fost nominalizată la *Premiul de debut* al revistei *Cuvîntul*, *Premiul pentru Roman și Memorialistică* al revistei *Observator cultural* și *Premiul Opera Prima* al *Fundației Anonimul*.

Volumul a fost distins cu **Premiul pentru debut al României literare** și cu **Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România**.

În 2009 publică la *Editura Polirom* volumul *Ultimii eretici ai Imperiului*, care apare în anul 2012 la editura *Hacca* din Italia și e în curs de apariție la editurile *Ad Marginem* din Rusia și *El Viejo Topo* din Spania. Volumul a fost nominalizat la *Premiul pentru Eseu* al revistei *Observator cultural* (2009) și a primit *Premiul Tiuk!* 2009.

În 2010 publică (*Editura Polirom*), împreună cu Bogdan-Alexandru Stănescu, volumul *Ceea ce ne desparte. Epistolarul de la Hanul lui Manuc*.

În 2012 publică (*Editura Cartier*) volumul *Intelighenția rusă azi*.

Vasile Ernu (alături de Costi Rogozanu, Ciprian Șiulea și Ovidiu Țichindeleanu) este coordonatorul volumului *Iluzia anticomunismului. Lecturi critice ale Raportului Tismăneanu*, Editura Cartier, 2008.

www.ernu.ro

www.nascutinurss.ro

Vasile ERNU

Sînt un om de stînga

R o t o n d a
CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 24 05 87, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr.24, sectorul 2, București.
Tel/fax: 021 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
www.cartier.md

Difuzare:

București: Strada Toamnei, nr.24, sectorul 2.
Tel./fax: 021 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
Chișinău: str. București, nr. 68. E-mail: cartier@cartier.md

Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.
E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Colecția *Rotonda* este coordonată de Em. Galaicu-Păun

Editor: Gheorghe Erizanu
Lector: Dorin Onofrei
Coperta: Vitalie Coroban
Design/tehnoredactare: Iulia Vozian
Prepress: Editura Cartier
Tipărită la Bons Offices

Vasile Ernu

SÎNT UN OM DE STÎNGA

Ediția I, noiembrie 2013

© 2013, Editura Cartier pentru prezenta ediție.

Cărțile Cartier sînt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Ernu, Vasile.

Sînt un om de stînga / Vasile Ernu; cop.: Vitalie Coroban. -

Chișinău : Cartier, 2013 (Tipogr. „Bons Offices”). - 312 p. -

(Colecția „Cartier rotonda”).

500 ex.

ISBN 978-9975-79-857-0.

821.135.1(478)-4

E 70

Cuprins

Prefață

Cum să fim oameni de stînga? de G. M. Tamás7

Gîndind prezentul nostru

De la gulag la stenograme, sau cum am devenit radical 13

Mortul simbolic: între iubirea celor mulți și ura celor puțini. Lecția unei morți neanunțate 19

Dicționarul politic al anilor ZERO: de la dispariția societății civile la trădarea intelectualilor 24

Povestea Președintelui care a distrus Statul: despre temele & instituțiile-metaforă, efectul Lăzăroiu, teologii puterii și alte cîteva istorii cu indieni și roșii galbene 37

Muzeul comunismului: povestea celor din Primăverii spusă celor din Ferentari 54

Cum se prepară un „cocktail Molotov”? Reportaj de la fața locului 60

Dreapta intelectuală conservatoare: de la cîine de pază la cîine de companie..... 64

Despre stigmatizare, sau de ce beau țăranul și popa din sat și Jeffrey Franks se laudă că nu..... 76

Cine îndeplinește funcția lui Potemkin în politica românească. Despre mită-crație, sau de ce mita nu trebuie și nu poate fi eradicată..... 85

Un spion la curtea domnitorului... și atenție la bufon..... 96

De la „partidul agață-tot” la „partidul-cartel” 105

Cîntecul de lebadă al României, sau cîteva gînduri despre dispariția statului român 108

Povestea despre cum se poate fura o țară, sau de ce Falsul Dimitrie apare în vremuri tulburi 120

Miturile dreptei românești, sau de ce pe lista de achiziții de protocol ale lui MRU nu sînt trecute prostituatele 127

Stînga intelectuală – de la „sectă” la grupuri.	
Lecțiile lui Pasolini.....	139
The White Negro, proletariatul leneș, sau cîteva gînduri despre hipsterii protestatari care vor să salveze România.....	149
Ortodoxie sau moarte? Ortodoxie sau modernizare? Stat modern sau religiarhie?	157
Manifestul cărții	173
Polemici locale	199
„Da, sînt un om de stînga.” Scrisoare adresată domnului Horia-Roman Patapievici.....	201
Mic îndrumar al intelectualului public, sau cum mai e posibil să fii de stînga într-o țară conservatoare	207
GENERAȚIA ZERO a politicii românești își face partid	215
Între specificul național al antimarxismului și marxismul cultural.....	221
Spectrele lui Lenin sau Lenin reloaded?	225
Cine va garanta nepolitizarea ICR? Scrisoare deschisă adresată prim-ministrului României Victor Ponta.	228
Despre ICR, Patapievici, societatea civilă și politică: cîteva chestiuni de principiu.....	232
Ciocnirea între „civilizați” și „necivilizați” în curtea țaranului român.....	237
Anii, 30 sînt în fața noastră.....	243
Spre Est	247
Berezovski – icoana neoliberalismului, sau scurtă istorie a victoriei capitalismului în Estul comunist.....	249
Ghid reflexiv și subiectiv asupra paradigmei culturale din Republica Moldova.....	263
Evenimentele din Moldova. Interpretări preliminare	272
Rugăciunea-punk care aruncă Rusia într-un războicivil cultural, religios și politic fără precedent.....	277
De ce Putin NU e un dictator? Pentru că a murit Moș Hasan!.....	305

Prefață

Cum să fim oameni de stînga?

de G. M. Tamás

Miracolul că există în România comentatori, columniști, publiciști, ziariști, sociologi, economiști, filosofi, esteticieni, critici de stînga este cu adevăratea fantastic – mai ales privit de la Budapesta, capitala reacțiunii europene. Vasile Ernu este printre creatorii unui jurnal digital influent, popular, incisiv, variat, controversat, de stînga, în românește – de necrezut! Comparativ cu peisajul politic din Europa Centrală, Balcanii sunt mult mai vii, mai îndrăzneți, mai rezezi. Știu cît de nemulțumiți sunteți, dar habar n-aveți ce ar însemna – din punct de vedere politic, estetic, intelectual – să petreceți o săptămînă, să zicem, în Slovacia. O țară, desigur, mult mai bogată decît Serbia, România sau Bulgaria, dar care se află, pare-se, în comă. În aceste stătulețe, unica temă (și unicul orizont spiritual) este Robert Fico sau Viktor Orbán.

Nu vă dați seama cît de fericit am fost cînd, recent, am participat la niște convorbiri îndelungate – trei zile pline – între stîngiștii români, și politica convențională, parlamentară sau nu, n-a fost nici măcar menționată. Delir!

Vasile Ernu a întocmit un volum publicistic care se numește cartea unui om de stînga. Terific. Dar ce înseamnă astăzi să fii un om de stînga?

Voi oferi cîteva răspunsuri sincer dogmatice.

Să începem, tovarăși, cu niște chestiuni simple și – pentru noi – evidente. Un om de stînga este, în primul rînd, *o femeie* de stînga. Mai ales în Europa răsăriteană, unde condiția umană tot se mai conjugă și se declină la masculin. Pentru o persoană de stînga, nu există o preferință morală pentru bărbați sau femei atractivi/e sexual, tineri/e, sănătoși sau sănătoase. Tipul reprezentativ al societății prezente este învăluit în aureola succesului, rezultatelor, reușitei, cuceririi, agresivității, activității, flexibilității, vitezei, schimbărilor subite, mobilității extreme, versatilității, eleganței.

Cu alte cuvinte, a dominației.

Un om de stînga suspectează tot ce poartă amprenta dominației, stăpînirii, superiorității.

Seduția dominației în varianta contemporană este de natură estetică și culturală. Orice tip de superioritate apare *frumos*, bine format, strălucit, șlefuit. E o stranie *promesse du bonheur*: la sfîrșitul călătoriei se află o nouă schimbare, cu o altă promisiune extatică, o altă vilegiatură, mișcare, deplasare, un provizoriu permanent, glorios. Dacă un neoconservator *branché* citește aceste pagini, va găsi aici un cult pervers al eșecului, al nenorocului. Un om de stînga se va abține de la luminozitatea radicală, de mare frumusețe artizanală, a dominației abstracte, unde condiția de a fi asuprit și exploatat nu e numai abjectă, regretabilă, dar este și urîță, întunecată: o nefericire care este *causa sui*.

Superioritatea – dominația ca o condiție care se atribuie unei atitudini și unui tip uman, nu ca o consecință a unor practici sociale – nu va sugera astăzi, ca în trecut, că umilirea celor de jos, inegalitatea, discriminarea sunt *juste*, ci că sunt *splendide și seducătoare*.

Priviți numele străzilor: voievozi, logofeți, caimacami, poeți laureați, generali, savanți premiați – în general, oameni victorioși. Faima aparține învingătorilor. Admirația se cuvine celor care simbolizează dominația și superioritatea. Statuile, monumentele, plăcile comemorative ne șoptesc că ordinea aceasta este firească. Clădirile care sunt metaforele stăpînirii ultime – ale celei divine –, catedralele, sunt înalte, arată spre sus. Zgîrie-norii, metaforele dominării abstracte – nu burghezia domină, ci capitalul nănvins de nimeni și de nimic – sunt degetele divinității anonime, obiective: ne arată cerul gol. Capitalul se

confruntă cu stelele: a devenit cosmic – și nemaipomenit de frumos, ca cerul înstelat însuși.

Omul de stînga este adversarul meschin al acestei ordini cosmice – cosmic însemna frumos cîndva și continuă să fie splendid. Frumos și firesc: o combinație invincibilă.

Dar, cum noi nu suntem adulatorii izbîndei, pentru noi, faptul că victoria e victorioasă și triumful e triumfant este numai o platitudine plată.

Triumful și gloria sunt întruchipările dominației, deci expresii glaciale ale asupririi, ale exploatării, ale inegalității, ale mizeriei umane, unde omenirea smerită servește ca fundal cenușiu pentru splendoarea abstractă, o sferă unde se concentrează cunoștințele, acțiunea, proiectele pentru viitor, perfecțiunea formală, inteligența curajoasă și visătoare. Capitalul este mult mai frumos decît omenirea.

Și nu numai că e mai frumos, dar e și mai variat, mai bogat, mai interesant.

În cosmosul capitalului, diferența e supremă. Tînăr, avut, hetero, mascul, alb, arian, învățat, sănătos, activ, acceptat, popular, recunoscut, agreat, omul capitalului are inițiativa, avantajul strategic (existențial, estetic, militar și polițienesc) – opus celor bătrîni, săraci, LGBTQIA, femei, negri, semiți, incuți, bolnavi, leneși, respinși, umiliți, neapetisanți, neiubiți, fără putere, deci fără istorie, fără scenariu: cine ar vrea citească un roman despre cei din urmă?

Noi suntem plecticoși, noi, oamenii de stînga.

Opoziția fundamentală față de putere înseamnă a te opune succesului. Fiindcă succes, reușită, cîștig, distincție sunt egale puterii, iar puterea nu este nimic altceva decît o distribuție inegală, antiegalitară și moral neutră a fericirii.

Nietzsche avea dreptate: stînga – în formularea sa: creștinismul, democrația și socialismul – este dușmanul orînduirii agonistice, al ordinii libertății pentru cei puternici, energici și talentați, libertate care poate fi susținută numai de sclavie, o situație decrisă de termenul „cultură”. Cultura este întemeiată pe sclavie – foarte clar și perfect adevărat.

Stînga urăște această fericire și această cultură.

Supraomule, noi, barbarii, îți declarăm război.

Gîndind prezentul nostru

De la gulag la stenograme, sau cum am devenit radical

Scrisoare către prieteni

Vin dintr-un mediu foarte optimist. Nu-l sperie ușor gula-gurile, foamea, penuria sau alte crize politice și sociale. Sînt educat ca orice tragedie sau lucru rău care mi se întîmplă să-l fac pozitiv, să scot din el ce e bun și util pentru mine și societate. Sînt un om optimist, dar ce am văzut în discuțiile pe care le-am avut zilele astea cu amici de-ai mei m-a descumpănit. De mult nu am mai văzut ca oamenii mei apropiați, plini de optimism, de viață, de proiecte să cadă într-o asemenea stare de disperare. E mai mult decît disperare. Sînt oameni care acum au capotat, care nu mai au niciun orizont de sens.

Sînt ca la căpătîiul unui om muribund, care știi că o să mai trăiască încă 30-40 de ani, dar care acum își dă duhul fiindcă și-a pierdut speranța și sensul. Întrebarea mea a fost simplă: de ce acest lucru se întîmplă acum? Care sînt cauzele a ceea ce se întîmplă? Cum de nici Stalin și nici Ceaușescu nu au putut să ne distrugă sensul și speranța? Cum de am ieșit mult mai optimiști, cu mult mai multă poftă de viață și speranță, dintr-o perioadă sumbră, și „aceștia” au reușit să distrugă tot? Cum e posibil? Ce se întîmplă cu noi?

Un bun amic, care, din disperare că nu poate să-și facă meseria aici, a plecat din țară, un intelectual remarcabil, Dan Ungureanu, îmi spunea amărît de undeva, de prin Canada: „Sub regimurile totalitare, disidența e posibilă. Sub dictaturi, revolta e posibilă. În regimurile clientelare, nici disidența, nici revoluția nu sînt posibile. Românii nu mai vin la demonstrații, fiindcă demonstrațiile nu duc nicăieri. Într-un regim democratic, demonstrațiile și grevele cresc presiunea opoziției asupra guvernului. În regimurile clientelare, opoziția e la fel de clientelară ca și puterea. Românii nu mai vin la manifestații, fiindcă n-au împotriva cui manifesta. În totalitarism, o singură persoană era responsabilă pentru toate nenorocirile, pentru sărăcie, mizerie și supravegherea polițienească. Era simplu de înlăturat. În sistemul clientelar, hidra cu numeroase capete, răsturnarea nu e posibilă”.

Ceva s-a întîmplat grav zilele acestea, care practic a scos la iveală esența problemelor noastre. Ce anume? Ce este grav în toată această poveste cu stenogramele, în definitiv? Am avut mineriade, am avut crize economice și nu a fost atît de grav. De ce acum? De ce disperăm acum? Faptul ca animalul politic Băsescu a fost înhăitat cu animalul media-economic Vîntu? Nu, acest lucru era cunoscut și se încadrează într-o logică a tipului de politică ce se face de ceva vreme nu numai la noi. Că animalul politic Băsescu l-a pocnit peste bot pe animalul media-economic Vîntu pentru că acesta i-a atins progenitura? Nici asta nu e grav. Înțelegem, e uman și, mai ales, animalic. O adevărată „biopolitică”. O fi grav că Vîntu se comporta cum se comporta cu jurnaliștii? Nu foarte, asta se întîmplă în orice companie de tip capitalist care se respectă, doar că gradele de „rafinament” sînt diferite. Că jurnaliștii se lăsau tîrîți în diverse combinații lipsiți de o minimă deontologie, o fi grav? Dar nici asta nu ne poate șoca, mai ales după experiența comunistă, unde am de-

pășit orice limită a lașității. Oare? Eu zic că acum arătăm că se poate și mai mult. O fi grav că anumite servicii ale statului manipulează informațiile cum vor ele, iar justiția e pe din afară? E grav, dar nu acesta e ultimul sens al afacerii stenogramelor.

Ce e cel mai grav însă în toată această poveste a stenogramelor? Discutînd cu amicii mei, mai toți într-o fază de preinfarct existențial, mi-am adus aminte de o poveste care m-a impresionat enorm și care îmi explică esența a ceea ce se întîmplă acum. Există un scriitor rus, care este întruchiparea suferinței secolului al XX-lea. A fost arestat încă de tînr prin anii '30 ai secolului trecut și a trecut prin cele mai cumplite lagăre de concentrare și clinici psihiatrice. Este primul care scrie despre GULAG și este nedreptățit de toată lumea, de la comuniști la liberali. A scris, poate, cea mai importantă carte despre spațiile concentraționale pe care a dat-o literatura universală. Autorul-Om se cheamă Varlam Șalamov, iar cartea, *Povestiri din Kolima*.

Ascultați mai departe povestea, despre care am mai amintit în cap. XVI al „ereticilor” mei. Nu mai e mult. Șalamov încearcă să ne descrie viața de zi cu zi în gulag, iar ce se întîmplă acolo apare ca o societate umană cu oameni-funcții, cu oameni-poziții, cu reguli diverse, cu încălcările acestor reguli etc. El înțelege foarte bine că e o societate umană într-o stare de excepție, care trăiește în condiții umane duse la extrem. El știe că sensul-scop al gulagului este să te distrugă, iar sensul-scop al deținutului e să mai trăiască încă o clipă, să mai lupte pentru încă o fărîmă de viață. Șalamov știe că tocmai această formă extremă de viață scoate în evidență mult mai bine mecanismele societății umane, libere și, mai ales, sensul societății politice. El observă ceva excepțional. Anume că, pînă și în acea condiție inumană pînă la un anumit moment, există un echilibru: gardienii puterii, oricît de aberanți erau, lucrau cu un minim